

(Online) ISSN 2424-6034

**KONFLIKTO SUREGULIAVIMO REALIJOS
AFGANISTANE.
AR TEORIJOS VEIKIA PRAKTIKOJE?**

DONATAS PALAVENIS

Šiuo metu vis dar teberusenantis konfliktas Afganistane kelia daug rūpesčių tarptautinei bendruomenei, JAV, gretimoms valstybėms ir kitiems regiono veikėjams. Afganistano valdžia, NATO, JAV, gretimos valstybės stengiasi paveikti konflikto baigtį ir siekti taikaus susitarimo. Yra gausybė konflikto sureguliuavimo teorijų, kurios siūlo įvairių metodų ir būdų suvaldyti konfliktus, tačiau ar visos šios teorijos gali būti realizuojamos praktiškai Afganistano atveju? Šiame straipsnyje yra ieškoma tinkamiausios konflikto sureguliuavimo teorijos tvariai taikai Afganistane garantuoti. Siekiant identifikuoti tinkamiausią konflikto sureguliuavimo teoriją, pirmoje straipsnio dalyje analizuojamos pagrindinės konflikto sureguliuavimo teorijų nuostatos ir jų galimas pritaikomumas šiam atvejui, antroje dalyje nagrinėjamos NATO, JAV, Afganistano oficialiosios valdžios pastangos paveikti, spręsti konfliktą, nustatoma, ar šie veiksmai yra tapatūs teorinėms konflikto sureguliuavimo teorijų nuostatomis. Trečioje straipsnio dalyje analizuojamos konflikto sureguliuavimo teorijų praktinio pritaikomumo matavimo galimybės ir tiriamos kiekvienai teorijai būdingų parametų vertės laike, o tai leidžia nustatyti

---

Donatas Palavenis – Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos (LKA) Politikos mokslų katedros Karinės diplomatijos magistro programos absolventas (el. paštas: donatas.palavenis@gmail.com).

Straipsnis parengtas pagal LKA 2016 m. apgintą magistro darbą.

© Donatas Palavenis, 2017

Straipsnis įteiktas redakcijai 2017 m. gegužės 30 d.

Straipsnis pasirašytas spaudai 2017 m. rugpjūčio 21 d.

DOI: <https://doi.org/10.15388/Polit.2017.3.10855>

teorijų tendencijas ir galimą praktinį pritaikomumą Afganistano situacijai siekiant tvarios taikos regione. Tyrimas, grindžiamas kiekybine ir kokybine turinio analize, atskleidė, kad modeliuojamas konflikto sureguliuavimo teorijų praktinis pritaikymas Afganistane negarantuoja tvarios taikos. Atlikta šešių konflikto sureguliuavimo teorijų pritaikomumo analizė ir tirtas NATO, JAV, Afganistano valdžios pasirinktas būdas sureguliuoti konfliktą parodė, kad praktiniai veiksmai, prastėjanti saugumo situacija ir kiti objektyvūs reiškiniai šiuo metu neveda šalies prie taikos, o viena iš teorijų – konflikto prevencijos teorija – gali būti realiausiai pritaikoma siekiant suvaldyti konfliktą Afganistane.

Ivadas

Afganistano regionas, esantis svarbioje geografinėje vietovėje, visuomet traukė užkariautojus. Šie, norėdami realizuoti savo interesus, siekė kontroliuoti šį regioną ir jame gyvenančius žmones, tačiau istorija rodo, kad niekam to lengvai nepavyko pasiekti. Afganistaną puikiai apibūdina analitiko Setho G. Joneso knygos pavadinimas¹ *Afganistanas – imperijų kapavietė*. Reikia sutikti su autoriumi, nes tuometinės didžiosios imperijos, tiek valdžiusios dabartinę Afganistano valstybės teritoriją ar ją kontroliavusios, tiek siekusios tai daryti, buvo priverstos žlugti arba atsisakyti savo užmačių: Aleksandro Didžiojo (Makedoniečio) vadovaujama imperija 323 m. pr. m. e., Čingischano valdoma Mongolų imperija 1227 m., net trys Didžiosios Britanijos imperijos karinės intervencijos (1839–1842 m., 1878–1880 m., 1919 m.), dešimt metų trukęs Sovietų Sąjungos ir Afganistano karas (1979–1989 m.), kuris sąlygojo Sovietų Sąjungos žlugimą.

Vargiai buvo galima tikėtis, kad JAV ar tuometinės Sovietų Sąjungos lauks tiek ilgai besitęsiantis konfliktas. Realybė rodo, kad dabartinis konfliktas neišspręstas jau daugiau kaip 14 metų, nors Afganistano valdžia, kaip ir NATO, JAV bei gretimos valstybės, stengiasi daryti jam įtaką ir jį sureguliuoti. Tačiau ar veiksmai, kuriais

---

¹ Jones G. S., *In the Graveyard of Empires: America's War in Afghanistan*, New York: W. W. Norton and Company, 2009.

siekiami taikos, yra teisingi, efektyvūs, pagrįsti tam tikromis teorinėmis nuostatomis, ir ar tikrai veda prie konflikto rezoliucijos?

Įvairios konflikto sureguliuavimo teorijos siūlo skirtingus būdus ir metodus vienaip ar kitaip paveikti vykstančius konfliktus, tad kyla klausimas – ar parengtos dabartinio konflikto Afganistane sureguliuavimo strategijos remiasi teorinėmis konfliktų sureguliuavimo teorijų nuostatomis ir ar jau yra nustatyta svarbiausia teorija, kuri leistų siūlyti efektyvų būdą sureguliuoti šį konfliktą? NATO, JAV, Afganistano oficialiosios valdžios vykdomi konflikto prevencijos veiksmai skiriasi, o komunikuojami vykdomi veiksmai ir priemonės niekada nėra tapatinami su teorijų nuostatomis, ir tai sustiprina prielaidą, jog vykdomi pirmiau minėtų subjektų veiksmai neturi teorinės atspirties konflikto sureguliuavimo teorijų kontekste.

Teorinių dalykų išgryninimas minėtų veikėjų vykdomoje veikloje Afganistane leidžia ne tik atskleisti vienos ar kitos konflikto sureguliuavimo teorijos pritaikomumo klausimą tebevykstančio konflikto atveju, bet ir sudaro pagrindą identifikuoti tinkamiausią teoriją tvariai taikai Afganistano regione pasiekti ir nuspėti galimas tolesnes šio regiono veiksmų raidos perspektyvas.

Šiame straipsnyje aprašyto tyrimo objektas – Afganistano konflikto sureguliuavime dalyvaujančių veikėjų naudojamos priemonės ir būdai, o tyrimo tikslas – identifikuoti dabar tinkamiausią konflikto sureguliuavimo teoriją tvariai taikai Afganistane garantuoti. Siekiant įvardyti tinkamiausią teoriją, pirmoje straipsnio dalyje analizuojamos pagrindinės konflikto sureguliuavimo teorijų nuostatos ir jų esminiai bruožai, antroje dalyje nagrinėjamos NATO, JAV, Afganistano oficialiosios valdžios pastangos paveikti, spręsti vykstantį konfliktą, nustatoma, ar tarptautinės bendruomenės ir Afganistano naudojami veiksmai sureguliuoti konfliktui yra tapatūs tam tikroms teorinėms konflikto sureguliuavimo teorijų nuostatomis. Trečioje straipsnio dalyje analizuojamos konflikto sureguliuavimo teorijų praktinio pritaikomumo matavimo galimybės ir tiriama kiekvienai teorijai būdingų parametų verčių kaita laike – tai leidžia nustatyti teorijų tapatumą

dabartinei saugumo situacijai regione, taip identifikuojant tinkamiausią teoriją Afganistano konflikto situacijai siekiant tvarios taikos regione.

1. Dominuojančių konflikto sureguliuavimo teorijų siūlomi konfliktų sprendimo būdai ir metodai

„Konfliktas – priešingų interesų, požiūrių, siekių susidūrimas, kivirčas, ginčas.“² Kalbant apie dabartines konfliktų tendencijas pasaulyje, būtina paminėti, kad, pasibaigus Šaltajam karui, sumažėjo tarptautinių konfliktų, tačiau padaugėjo vidinių – nacionalinių konfliktų³. Konfliktai šiame amžiuje dažniausiai baigiasi derybomis (daugiau nei pusė konfliktų, vykusių pasibaigus Šaltajam karui, buvo sureguliuoti tokiu būdu), o ketvirtis sureguliuotų konfliktų vėliau tapdavo dar pražūtingesni nei buvo pradžioje⁴. Derybininkams, siekiantiems greitos konflikto rezoliucijos, yra būtina žinoti, kad konfliktų sureguliuavimas gali užtrukti labai ilgai – iš šiuo metu vykstančių 70 konfliktų net pusė tęsiasi daugiau kaip 20 metų⁵.

Ne visos teorijos apibūdina konflikto sureguliuvimą per konflikto paradigmą. Priešingai šiam požiūriui, kai kurie mokslininkai žvelgia į taiką kaip siekiamybę ir nuo to pradeda kurti teoriją. **Taikaus konflikto transformavimo (pokyčio) teorijos** šalininkai⁶ Johanas Galtungas bei Chalmersas Johnsonas, besiorientuojantys į taiką ir santykius tarp dviejų konflikto šalių, linkę kiekvieną jų perprasti prieš jas sodindami prie derybų stalo. Šis naujoviškas požiūris teigia, kad individualybės priima sprendimus veikiamos situacijos labiau

² Kinderys A., *Tarptautinių žodžių žodynas*, Vilnius: Alma litera, 2008, p. 391.

³ Vallacher R. R. et al., *Attracted to Conflict: Dynamic Foundations of Destructive Social Relations*, London: Springer Science & Business Media, 2013, p. 6.

⁴ Ten pat.

⁵ Ten pat.

⁶ Webel C., Galtung J., ed., *Handbook of Peace and Conflict Studies*, New York: Routledge, 2007, p. 19.

nei prigimties ar kultūros, tad galimos tam tikrų grupių frustracijos, o tai gali virsti agresija ir taip sukelti konfliktą. Šio metodo pagrindu yra naudojamas medicininio gydymo ciklas: diagnozė, prognozė ir terapija. Diagnozė ir prognozė apibūdina kryptis, susijusias su dabartimi ir ateitimi, o terapija siejama su praeitimi, nes yra žinomos tik praeities gydymo metodikos ir jų efektyvumas. Diagnozės etape analizuojami konflikto išoriniai (kultūros), vidiniai (prigimtiniai) bei struktūros (tarpusavio sąveikos) elementai, taip įvertinant kontekstą, nesutariančių šalių tikslus. Atliekant prognozę analizuojamos tos pačios dimensijos, siekiant įvardyti bazines, pirmos, antros ir trečios eilės pasekmes. Kitame etape yra identifikuojama konflikto terapijos kryptis, kuri leidžia pasiekti konflikto suvaldymą. Šis naujas taikaus konflikto transformavimo modelis labiau orientuotas į taikos išlaikymą nei į konflikto nukreipimą į taikos kelią ir papildo savo naujais požiūriais ir technikomis kitus konflikto reguliavimo modelius, leidžia įsigilinti į pasaulyje vykstančius konfliktus.

Taikos institucionalizavimo teorijos kūrėjų atlikta 1945–1998 m. vykusių konfliktų analizė ir naudoti jų sprendimo būdai parodė⁷, kad kuo daugiau sąveikos elementų tarp konfliktuojančių šalių bus nustatyta (pvz., teritorinių, politinių, karinių, ekonominių ir t. t.), tuo ilgiau truks taika tarp jų. Tuos santykius užmegzti padeda didelės tarptautinės organizacijos (pvz., JT, NATO), kurios lemia ir skatina nesutariančių šalių bendravimą, o tai yra ilgalaikės taikos garantas. Pavyzdžiai rodo, kad nė vienai iš prieš tai kariavusių šalių negali būti leista užimti tam tikrą jėgos poziciją (to natūraliai siekė kita šalis, bet ši pozicija turi būti paversta institucine, atstovaujama abiejų šalių, taip įsitikinant, kad nė vienos šalies interesas nėra ir nebus ateityje pažeidžiamas⁸. Ši sistema leidžia užtikrinti, kad nė viena iš prieš

⁷ Harzsell C., Hoddie M., „Institutionalizing Peace: Power Sharing and Post-Civil War Conflict Management“, *American Journal of Political Science*, No. 2, 2003, p. 323.

⁸ Ten pat, p. 319.

tai kariavusių šalių nedominuos kuriose nors institucijose, priešingu atveju būtų suardytas stabilumo balansas⁹.

S. Fisheris savo knygoje *Darbas su konfliktais: veiksmo savybės ir strategijos*¹⁰ gana išsamiai aprašė įvairias **konflikto sureguliuavimo teorijas, susijusias su konfliktų priežastimis**. Šios teorijos ne tik išsamiai analizuoja konfliktų kilimo priežastis, bet ir pateikia rekomendacijas konfliktams spręsti atsižvelgiant į konkretaus konflikto specifiką:

- *Bendruomenės ryšių teorija* teigia, kad konfliktai yra sukelti mi vykstančios tarp įvairių elementų poliarizacijos, nepasitikėjimo ir yra išpuolių pasekmė. Siekiant tokio tipo konfliktus sumažinti, yra būtina pagerinti tarpusavio komunikaciją, supratimą tarp nesutariančių šalių; skleisti didesnę toleranciją ir kito priėmimą visuomenėje¹¹.
- *Principinių derybų teorija* aiškina konfliktą remdamasi prielaida, kad abi (visos) nesutariančios šalys pačios kaltos dėl konflikto, nes jų pozicijos nėra tarpusavyje suderinamos ir dažnai orientuojasi į nulinės sumos pasekmes oponentams. Sėkmingas šios situacijos sprendimas galėtų priklausyti nuo: trečiosios šalies paramos siekiant atskirti problemas nuo asmenybių; pasiūlymų, dėl kurių nesutariančios šalys galėtų gauti apčiuopiamos naudos¹².
- *Žmogiškųjų išteklių teorija* sako, kad giliai išsisknijęs konfliktas yra kilęs dėl nepatenkintų pirminių žmogiškųjų poreikių – fizinių, psichologinių ir socialinių. Galimas tokio konflikto sprendimo būdas yra remti konfliktuojančias šalis joms aiškinantis ir dalijantis nepatenkintų pirminių poreikių siekiais bei apsibrėžiant, kaip tie poreikiai galėtų būti patenkinti¹³.

---

⁹ Ten pat, p. 330.

¹⁰ Fisher S., ed., *Working with Conflict: Skills and Strategies for Action*, London: Zed Books, 2000.

¹¹ Ten pat, p. 8.

¹² Ten pat.

¹³ Ten pat.

- *Identiteto teorija* teigia, kad konfliktas yra kilęs dėl asmenybės patiriamų jausmų, kurie buvo ir yra veikiami praeities kritinių ir sunkių potyrių. Galimi šio konflikto sprendimo būdai: dialogo ar darbinės grupės sukūrimas siekiant įvardyti grėsmes bei baimes; kartu siekti susitarimų¹⁴.
- *Tarpkultūrinio nesusikalbėjimo teorija* teigia, kad konfliktas yra sietinas su skirtingomis kultūrinėmis pažiūromis į tarpusavio komunikaciją. Pagrindinė šios teorijos siūloma sprendimo priemonė yra siekti, kad nesutariančios šalys kuo daugiau sužinotų viena apie kitos kultūrinės ypatybes ir atsisakytų neigiamų stereotipų¹⁵.
- *Konflikto transformavimo teorija* nusako tiesioginę konflikto priklausomybę nuo neteisėtumo ir nelygybės, kuri pasireiškia socialinėje, kultūrinėje ir ekonominėje sferose. Siekiant veikti konfliktą yra būtina: keisti struktūras ir bendradarbiavimo suvokimą; pagerinti ilgalaikius santykius tarp konfliktuojančių šalių; keisti teigiama linkme jų požiūrį vienos į kitą; sukurti procesus ir sistemą, leidžiančią garantuoti teisingumą, taiką, atleidimą, pertvarkymą ir atpažinimą¹⁶.

JAV naudojama konfliktų prevencijos (suvaldymo) teorija siekia iš anksto užkirsti kelią kilti konfliktams, o ne vėliau stengtis sureguliuoti pačius konfliktus. Pagrindiniai šios teorijos postulatai buvo paskelbti pasauliui Miuncheno saugumo konferencijos metu, kai JAV viceprezidentas Joe Bidenas sakė: „Mes veiksime preventyviai siekdami užkirsti kelią krizėms, dar joms net neprasidėjus.“¹⁷ Šios teorijos pagrindu yra parengti tam tikrų priemonių rinkiniai:

- *Diplomatiniai / politiniai elementai*: derybos; geri pasiūlymai; politinė parama; pripažinimas; stebėtojų misija; nesutarimų re-

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Ten pat, p. 9.

¹⁷ Woocher L., „Preventing Violent Conflict, Assessing progress, Meeting Challenges“, United States institute of Peace, September 2009, p. 3.

zoliucijos mechanizmai; krizės suvaldymo priemonės; viešoji diplomatija; spaudimas; diplomatinių sankcijų naudojimas¹⁸.

- *Teisiniai / konstituciniai elementai*: konstitucinė reforma; jėgos pasidalijimo mechanizmai; žmogaus teisių stebėjimas; policijos, teismų, kalėjimų ir kitų institucijų reforma¹⁹.
- *Ekonominiai / socialiniai elementai*: konfliktui jautrių sferų ekonominis vystymas; dialogas; pinigų srautų apribojimas; sąlygomis paremti susitarimai (skolų nurašymas, verslo parama, investicijos); ekonominės sankcijos²⁰.
- *Kariniai / saugumo elementai*: saugumo garantijos; mokymo paramos programa; saugumo sektoriaus reforma; karinių stebėtojų misijos; ginklų embargas; prevencinis pajėgų dislokavimas; atgrasymas²¹.

Pasaulyje daugėjant konfliktų, dalis jų natūraliai lieka neišsprendžiami. **Neišsprendžiamų konfliktų sureguliuavimo teorija** siūlo tris skirtingas metodikas, padedančias konfliktą sureguliuoti: *komplikuoti siekiant supaprastinti, pastatyti ir nugriauti ir pakeisti siekiant stabilizuoti*. Pirmasis – *komplikuoti siekiant supaprastinti* – metodas pasireiškia problemų smulkinimu ir supaprastinimu siekiant nustatyti jų šaltinius, veikimo būdus ir modelius. Šio metodo veikimo strategijos kompleksiškoje aplinkoje pasireiškia sistemos veiksmų centro (-ų), ryšių ir dalyvių energetikos identifikavimu; veiksmų katalizatoriaus nustatymu²². Antroji – *pastatymo ir nugriovimo* – metodika koncentruojasi į santykių tarp konfliktuojančių šalių gerinimą ir spąstų, susijusių su priešišku bei griovimu, naikinimą. Metodika nurodo žingsnius, leidžiančius gerinti santykius: išvengti dabartinio konflikto pasekmių aptarimo; į tiesiogines derybas įtraukti daugiau dalyvių; surasti bendrų interesų, identitetą; išskaidyti požiūrius iki

---

¹⁸ Ten pat, p. 12.

¹⁹ Ten pat.

²⁰ Ten pat.

²¹ Ten pat.

²² Vallacher, p. 154–155.

mažiausių elementų; keisti konflikto naratyvą²³. Trečioji metodika – *pakeisti siekiant stabilizuoti* – teigia, kad adaptacija ir kaita yra kritinė ilgai besitęsiantiems ir taikiems santykiams. Pirmiausia reikia žinoti, kokia pokyčio siekiamybė ir kaip į ją reaguos aplinka. Tolesni šios metodikos žingsniai priartina prie stabilaus pasikeitimo: nestabilumo balansavimas; chaoso ribų identifikavimas; mažų dalykų, keičiančių viską, nustatymas²⁴.

1 lentelė. Konflikto sureguliojimo teorijų siūlomų metodų ir priemonių suvestinė²⁵

Teorija (a)	Siūlomi pagrindiniai metodai, priemonės konflikto rezoliucijai (b)	Veiksmai (c)²⁶
Taikaus konflikto transformavimo (pokyčio) teorijos	<ul style="list-style-type: none"> • Pykčio transformavimas ir kontrolė. • Nesmurtinis taikos palaikymas. • Taiką išlaikančių ciklų kūrimas²⁷ 	8
Taikos institucionalizavimo teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Sąveikos elementų nustatymas. • Demokratinėms institucijoms vadovavusių asmenų dalyvavimas kuriant susitarimus. • Trečiojo asmens dalyvavimas konflikto rezoliucijoje 	3
Bendruomenės ryšių teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Tarpusavio komunikacijos, suvokimo tarp nesutariančių šalių gerinimas. • Didesnės tolerancijos skleidimas visuomenėje 	2
Principinių derybų teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Trečiosios šalies veikimas. • Abiem nesutariančioms šalims naudingų pasiūlymų pateikimas 	2

²³ Ten pat, p. 158–159.

²⁴ Ten pat, p. 159–161.

²⁵ Sudaryta autoriaus.

²⁶ Šioje grafoje (c) pateikiamas išsamus kiekvienos teorijos siūlomų veiksnių siekiant sureguliuoti konfliktą kiekis. Skaičius gali skirtis nuo (b) grafoje pateiktų duomenų dėl detalumo bei siūlomo veiksmo praktinio pritaikymo.

²⁷ Webel, p. 19.

Žmogiškųjų išteklių teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Siektinų nepatenkintų pirminių poreikių išsiaiškinimas. • Pirminių poreikių apibrėžimas. • Bazinių poreikių pasiekimas 	3
Identiteto teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Dialogo ar darbinės grupės sukūrimas siekiant įvardyti grėsmes ir baimes. • Susitarimų siekimas 	2
Tarpkultūrinio nesusikalbėjimo teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Kultūrinių ypatybių sklaidos ir informavimo apie jas siekimas. • Kartu siekti naujo, efektyvesnio bendravimo 	2
Konflikto transformavimo teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Bendradarbiavimo suvokimo keitimas. • Konfliktuojančių šalių ilgalaikių santykių ir požiūrio vienos į kitą pagerinimas. • Procesų ir sistemos, leidžiančių garantuoti teisingumą, taiką, atleidimą, pertvarkymą ir atpažinimą, sukūrimas 	7
JAV naudojama konflikto prevencijos teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Diplomatinė / politinė elementų panaudojimas. • Teisinių / konstitucinių elementų pasitelkimas. • Ekonominė / socialinė elementų panaudojimas. • Karinių / saugumo elementų aktyvinimas. • Pasvertas įvairialypis elementų panaudojimas 	15
Neišsprendžiamų konfliktų sureguliuavimo teorija	<ul style="list-style-type: none"> • Sistemos veiksmo centro (-ų), ryšių ir dalyvių energetikos identifikavimas. • Veiksmų katalizatoriaus nustatymas • Vengimas aptarti dabartinio konflikto pasekmes. • Papildomų dalyvių įtraukimas į tiesiogines derybas. • Bendrų interesų, identiteto suradimas. • Konflikto naratyvo koregavimas. • Nestabilumo balansavimas. • Chaoso ribų identifikavimas. • Mažų dalykų, keičiančių viską, nustatymas 	14

Iš 1 lentelėje pateiktos apibendrintų populiariausių konflikto sureguliuavimo teorijų siūlomų sureguliuavimo metodų ir priemonių suvestinės matyti, kad didesnė dalis teorijų siūlo bazinius ir negausius būdus pasiekti sutarimą, o kita dalis siūlo daugialypį susitarimo būdą. Viena iš plačiausiai pritaikomų konflikto prevencijos teorijų siūlo rinktis veikimo svertus atsižvelgiant į situaciją, o tai leidžia lanksčiai reaguoti į susidariusią padėtį. Remdamiesi šiuo grupavimu ir išskirstymu, toliau nagrinėsime šių teorijų tapatumą NATO, JAV ir Afganistano valdžios vykdomiems veiksams.

2. Tarptautinės bendruomenės ir Afganistano valdžios veiksmų, siekiant paveikti konfliktą, analizė

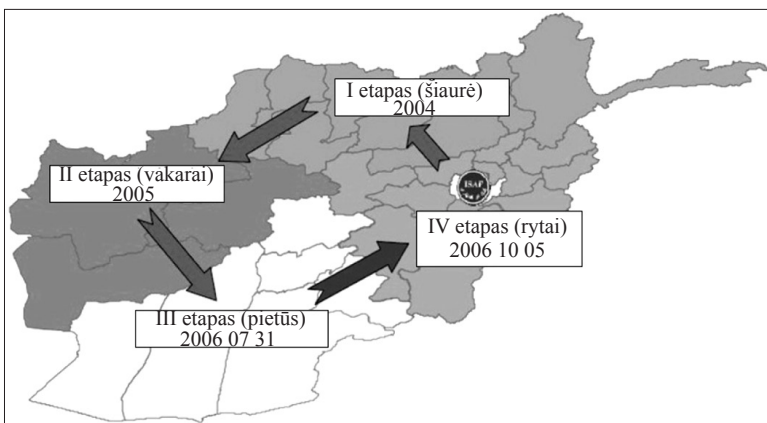
2.1. NATO, JAV, Afganistano pastangų sureguliuoti konfliktą bendra apžvalga

Remiantis Bonos susitikime pasiektais rezultatais ir 2001 m. gruodį Jungtinių Tautų Saugumo Tarybai (toliau – JT ST) priėmus rezoliuciją Nr. 1386²⁸, buvo nuspręsta dėl Tarptautinių saugumo paramos pajėgų (angl. ISAF) įkūrimo Afganistane. Šie nutarimai leido imtis veiksmų, užtikrinančių Kabulo ir priemiesčių saugumą²⁹, taip sudarant sąlygas pereinamajai Afganistano vyriausybei rinktis Kabule ir spręsti valstybės būvio klausimus bei remti Afganistano infrastruktūros atkūrimo darbus. 2003 m. rugpjūtį **NATO** perėmė atsakomybę už ISAF operaciją ir vėliau, 2003 m. spalį, JT ST pritarus³⁰ būtinybei plėsti ISAF operacijų regioną už Kabulo priemiesčių, ISAF per 2004–2006 m. sėkmingai išsidėstė visame Afganistane (1 pav.). Bėgant laikui

²⁸ 2001 m. gruodžio 20 d. JT ST rezoliucija Nr. 1383, <<http://daccess-dds- y.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/708/55/PDF/N0170855.pdf?OpenElement>>, 2016 03 17.

²⁹ Roi M., Smolynee G., „End States, Resource Allocation and NATO Strategy in Afghanistan“, *Diplomacy & Statecraft*, <<http://dx.doi.org/10.1080/09592290802096364>>, 2016 03 18.

³⁰ 2003 m. spalio 13 d. JT ST rezoliucija Nr. 1510, <http://www.nato.int/isaf/topics/mandate/unscr/resolution_1510.pdf>, 2016 03 17.

1 pav. ISAF regioninė plėtra Afganistane³¹

NATO pajėgos darėsi vis labiau pažeidžiamos ir patirdavo daugiau nuostolių, ypač pietiniame ir rytiniame rajonuose. ISAF uždaviniui įvykdyti neužteko planuotų pajėgumų, todėl NATO ir JAV 2009 m. turėjo surasti ir skirti papildomų išteklių, kad išlaikytų įtaką operacijų rajone³². Lygia greta buvo nuspręsta didinti vietinių saugumo pajėgų kompetenciją, taigi nuo 2009 m. lėtai pradėjo keistis NATO misijos pobūdis – daugiau dėmesio buvo skiriama Afganistano saugumo pajėgoms ruošti ir mokymo veiksmams koordinuoti³³. Nuo 2011 m. pradėjusios mažėti NATO pajėgos simbolizavo mažėjantį interesą regione, kuris tiesiogiai priklausė nuo nuotaikų sostinėse, ir praktiškai pasireiškė palaiptinui ir gerai koordinuotu atsakomybės perdavimu viename ar kitame regione vietinėms saugumo pajėgoms³⁴. Perdavimo procesai kiekvienoje provincijoje užtruko nuo

³¹ NATO, „Geographic Depiction of the Four ISAF Stages“, 2008, <<http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placemat.html>>, 2016 03 17.

³² NATO, „ISAF’s Mission in Afghanistan“, 2015 09 01, <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm>, 2016 03 17.

³³ Mattelaer A., „How Afghanistan has Strengthened NATO“, *Survival Global Politics and Strategy*, 2011, <<http://dx.doi.org/10.1080/00396338.2011.636517>>, 2016 03 17.

³⁴ NATO, 2015 09 01.

12 iki 18 mėnesių. Iki 2014 m. pabaigos atsakomybė už saugumą regione buvo perduota vietinėms saugumo pajėgoms³⁵. 2015 m. prasiđėjusi „Tvirtos paramos“ misija (angl. *Resolute Support Mission*) – tai tęstinis NATO užduoties vykdymas Afganistane. Šios misijos specifika yra gana riboti turimi ištekliai, o pagrindinis tikslas – patarti saugumo pajėgoms bei vyriausybės atstovams ir remti jų pastangas siekiant, kad Talibanas vėl neateitų į valdžią³⁶.

Po Rugsėjo 11-osios išpuolių JAV prezidentas savo kreipimesi į Kongresą paskelbė, kad Osama bin Ladenas, kaip „Al Qaeda“ lyderis, yra atsakingas už atakas, ir Talibanui, globojusiai „Al Qaeda“ Afganistane, ultimatumė iškėlė keletą sąlygų³⁷. Talibanui atmetus ultimatumą ir nepavykus deryboms, 2001 m. spalio 7 d. JAV ir Jungtinė Karalystė, formaliai informavusios JT³⁸, pradėjo karinę operaciją „Enduring Freedom“³⁹. Pati operacija buvo skirta, remiant Afganistano Šiaurės Aljansą, pašalinti iš valdžios Talibaną ir užkirsti ateityje kelią Afganistane veikti teroristinių organizacijų stovykloms bei pačioms organizacijoms⁴⁰. Talibano kovotojams praradus įtaką regione, nuo 2002 m. prasidėjo didžiulis JAV vykdomos operacijos pokytis – JAV daug dėmesio skyrė humanitarinei situacijai regione stabilizuoti ir gerinti⁴¹. JAV strateginiai tikslai šioje valstybėje buvo

---

³⁵ Tariq M., Marwat Z., „Dynamics of NATO Drawdown from Afghanistan and Future Implications“, *FWU Journal of Social Sciences*, 2015, p. 118.

³⁶ Bojor L., Cosma M., „Afghanistan after NATO Withdrawal“, *Bulletin Scientific*, 2015, p. 30.

³⁷ CNN, „Transcript of President Bush’s address to a Joint Session of Congress on Thursday Night“, September 20, 2001, <<http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>>, 2015 12 27.

³⁸ Roi.

³⁹ Kanada, Australija, Vokietija ir Prancūzija. Nei NATO, nei JT ST nepriėmė jokių sprendimų, leidžiančių JAV ir JK veikti Afganistano teritorijoje. NATO tik parėmė JAV vienašalę iniciatyvą veikti ir įsipareigojo tam tikromis priemonėmis remti šią operaciją. Šaltinis: Lord Robertson, „Statement by NATO Secretary General“, October 2, 2001, <<http://www.state.gov/documents/organization/10313.pdf>>, 2015 12 27.

⁴⁰ The White House, „Presidential Address to the Nation“, October 7, 2001, <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/10/20011007-8.html>>, 2015 12 27.

⁴¹ Roi.

tokie: neleisti „Al Qaeda“ turėti prieglobstį Afganistane; sumažinti Talibano įtaką ir jo galimybę nuversti tuometinę valdžią; sustiprinti Afganistano saugumo pajėgas ir vietinę valdžią, kuri sugebėtų atei-tyje perimti atsakomybę už savo šalį⁴². JAV nuo 2002 m. iki 2012 m. skyrė didžiules finansines injekcijas Afganistano vyriausybės vykdo-moms veikloms užtikrinti, saugumo sektoriaus reformai vykdyti ir šalies nacionalinėms karinėms pajėgoms išlaikyti⁴³. JAV derybose su Talibanu siekė užsitikrinti tokių sąlygų įvykdymą: sukilėliai turi nu-traukti veiklą, saitus su organizacija „Al Qaeda“ ir gerbti Afganistano konstituciją⁴⁴. JAV veiksmai Afganistane buvo vykdomi siekiant leisti Afganistano formaliajai valdžiai įsitvirtinti regionuose ir didinti jų kompetencijas⁴⁵. Šiuo metu vykstantis konfliktas Afganistane yra ilgiausias konfliktas, kuriame dalyvauja JAV kariai ir kuris mokesčių mokėtojams kasmet kainuoja 100 milijardų JAV dolerių⁴⁶. Šis karas pareikalavo daugiau nei 2 000 NATO karių aukų, iš kurių mažiausiai 1 250 yra amerikiečiai⁴⁷. NATO nariai ir toliau tiki JAV lyderyste šioje operacijoje ir mano, kad jos turėtų panaudoti savo įtaką, galias ir neleisti gretimoms valstybėms (Iranui ir Pakistanui) siekti destabi-lizuoti padėtį Afganistane⁴⁸.

---

⁴² Johnson D. E., „What are you prepared to do? NATO and the strategic mismatch between ends, ways and means in Afghanistan – and the future“, RAND, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2011, p. 385.

⁴³ United States Government Accountability Office, „Afghanistan: Key Oversight Issues“, February 2013, <<http://www.gao.gov/products/GAO-13-218SP>>, 2015 12 15.

⁴⁴ Ayman G., „Reconciliation with the Taliban: Challenges and Prospects“, *Security Strategies*, No. 17, 2013, p. 14.

⁴⁵ Katzman K., „Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy“, Congressional Research Service, 2015, p. 5.

⁴⁶ Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction, *Quarterly Report to the United States Congress*, 2016 01 30.

⁴⁷ Crawford N. C., „War-related Death, Injury, and Displacement in Afghanistan and Pakistan 2001–2014“, Boston University, <<http://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2015/War%20Related%20Casualties%20Afghanistan%20and%20Pakistan%202001-2014%20FIN.pdf>>, 2016 03 26.

⁴⁸ Waldmann M., Wright M., „Who Wants What. Mapping the Parties' Interests in the Afghanistan Conflict“, *Chatham House*, 2014, p. 7.

Detaliau vertinant Afganistano situaciją matyti, kad Afganistano vyriausybės, prezidento ir kitų valstybės veikėjų interesas yra išlaikyti politinę, ekonominę ir karinę galias⁴⁹. Siekdama atitikti šalių, skiriančių paramą, reikalavimus, vietinė valdžia stengiasi išlaikyti minimalią teisėkūros ir valdžios sistemą, kuri negali kenkti jų asmeniniam interesams bei jų veikimui.

Kita interesų grupė Afganistane, Šiaurės Aljanso grupė, nori didesnės įtakos sprendžiant nacionalinius klausimus, saugių priemonių prie išteklių, paskolų; nori decentralizuoti valdžią. Ši grupė mano, kad Talibanų vaidmuo sumenkęs, o paties Talibanų veikimo laisvė – suvaržyta⁵⁰.

Talibanų pagrindiniai interesai būtų tokie: užsienio karių išvedimas, griežtų taisyklių dėl korupcijos sukūrimas, galių perdavimas Talibanui tam tikrose srityse: teisingumo, religijos, socialinėje ir švietimo. Trumpalaikiai Talibanų tikslai yra išplėsti įtaką naujose teritorijose, tapti nepriklausomam nuo Pakistano, nors gali susiformuoti Talibanui priešiška atsvara, remiama JAV ir gretimų valstybių. Dauguma Talibanų lyderių suvokia, kad sąsaja su „Al Qaeda“ slopina jų pripažinimą, įtaką ir kenkia saugumui⁵¹.

Didžioji Afganistano ir JAV iniciatyva – pabaigti konfliktą susitarimu su Talibanu – gali lemti tolesnę šalies politiką, rinkimus, vyriausybės elgesį, žmogaus teisių situaciją. Nemaža tarptautinės bendruomenės palaiko šį galimą sutarimą, nesvarbu, kad Talibanų lyderiai bus valdžioje ir kai kurios dabartinės laisvės šalyje gali būti suvaržytos. Dauguma Talibanų atstovų yra konservatyvūs islamistai, kurie priešinasi moterų pažangai, taigi nenuostabu, kad jų taikiniai buvo dažnai su tuo susiję. Jei Talibanui bus sudarytos sąlygos užimti tam tikrus postus, neabejojama, kad dalis jo pamatinių vertybių bus skiepijama platesnei auditorijai. Siekdami pašalinti šias visuomenės

---

⁴⁹ Waldmann, p. 8.

⁵⁰ Ten pat, p. 6.

⁵¹ Ten pat.

baimės, Afganistano ir JAV derybininkai sako, kad susitarimas neturėtų apimti šių reikalų svarstymo: užsienio šalių karių išvedimo iš valstybės, naujosios (islamiškos) konstitucijos priėmimo, islamiškų įstatymų įtvirtinimo⁵².

Apibendrinant NATO, JAV, Afganistano pastangas sureguliuoti konfliktą matyti, kad sumenkusi NATO veikla ir pats misijos vaidmuo akivaizdžiai neleidžia kontroliuoti situacijos Afganistane, tačiau leidžia prisidėti prie vietinių saugumo pajėgų kompetencijų stiprinimo, todėl ateityje galima tikėtis minimalaus stabilumo, nesvarbu, ar bus pasiektas politinis susitarimas su Talibanu. JAV interesai šiame regione smarkiai mažėja proporcingai mažėjant skiriamiems ištekliams ir proporcingai didėjant poreikiui ieškoti politinio susitarimo situacijai regione gerinti. Visos Afganistano interesų grupės bando maksimaliai naudotis situacija siekdamos savo tikslų, tad greito susitarimo tikimybė tebėra gana ribota.

2.2. Tarptautinės bendruomenės ir Afganistano valdžios veiksmų, siekiant sureguliuoti konfliktą, tapatumas teorinėms konflikto sureguliuavimo nuostatoms

Pirmoje straipsnio dalyje, nagrinėjant pagrindinių konflikto sureguliuavimo teorijų siūlomus metodus ir būdus, buvo nustatyti konkretūs veiksmai (1 lentelė), kuriuos atliekant galima tikėtis konflikto rezoliucijos. Šie išgryninti žingsniai lyginimo metodu buvo tapatinami su šiuo metu vykdomais NATO, JAV, Afganistano veiksmais siekiant nustatyti, kuri teorija kiekvieno veikėjo atveju yra adekvačiausia (2 lentelė).

---

⁵² Katzman K., „Afghanistan: Politics, Elections and Government performance“, Congressional Research Service, 2015, p. 55.

2 lentelė. *Konflikto sureguliuavimo teorijų siūlomų veiksmy tapatumo palyginimas su NATO, JAV, Afganistano vykdomais veiksmis*⁵³

Teorijos	Konflikto sureguliuavimo teorijos, susijusios su konfliktų priežastimis									
	Taikaus konflikto transformavimo teorija	Taikos institucionalizavimo teorija	Konflikto sureguliuavimo teorijos, susijusios su konfliktų priežastimis					JAV naudojama konfliktų prevencijos teorija	Neišprendžiamų konfliktų sureguliuavimo teorija	
			<i>Bendruomenės ryšių teorija</i>	<i>Principinių derybų teorija</i>	<i>Žmogiškųjų išteklių teorija</i>	<i>Identiteto teorija</i>	<i>Tarptautinio nesuskaldėjimo teorija</i>			<i>Konflikto transformavimo teorija</i>
Priemonės konfliktui sureguliuoti										
Kiekvienai teorijai būdingų esminių renginių, įvykių, vedančių į susitaikymą, bendras skaičius (1 lentelė)	8	3	2	2	3	2	2	7	15	14
Teorijoms būdingų esminių renginių, įvykių, vedančių į susitaikymą, sutapimas su NATO vykdoma veikla	4	3	2	1	1	1	1	4	9	6
Teorijoms būdingų esminių renginių, įvykių, vedančių į susitaikymą, sutapimas su JAV vykdoma veikla	8	3	2	2	2	2	2	7	15	10
Teorijoms būdingų esminių renginių, įvykių, vedančių į susitaikymą, sutapimas su Afganistano vykdoma veikla	2	2	2	2	3	2	1	3	10	9

Paaiškinimas:

skaičius – didžiausias atitikimų skaičius.

– rekomenduojamas teorijos pasirinkimas tolesniam tyrimui atlikti.

⁵³ Sudaryta autoriaus.

Apibendrinus duomenis ir pasitelkus lyginamąjį metodą buvo nustatytos tokios tendencijos:

NATO vykdomų veiksmų Afganistane ypatumų tolesnę analizę geriausia būtų atlikti naudojant taikos institucionalizavimo teoriją, nes šios teorijos savybės iš esmės yra įtrauktos į kasdienę NATO veiklą (trys parametrai iš trijų).

JAV atveju konflikto prevencijos teorija surinko daugiausia atitikimų, nes ši teorija realiai atkartoja JAV vykdomus veiksmus šiame regione.

Afganistano vyriausybės veiksmus sprendžiant šį konfliktą galėtų reprezentatyviai nagrinėti net keturios konflikto sureguliuavimo teorijos, susijusios su konfliktų priežastimis: bendruomenės ryšių, principinių derybų, žmogiškųjų išteklių ir identiteto.

Susipažinus su NATO, JAV, Afganistano vykdomais veiksmais, fiksuojami skirtingi žingsniai konflikto rezoliucijos link. Selektyvus konflikto sureguliuavimo teorijų (taikos institucionalizavimo, konflikto prevencijos, bendruomenės ryšių, principinių derybų, žmogiškųjų išteklių ir identiteto) atrinkimas tolesnei analizei leidžia tiksliau nagrinėti kiekvienai teorijai būdingų verčių pokyčius laike ir nustatyti pačią tinkamiausią teoriją tvariai taikai Afganistane pasiekti.

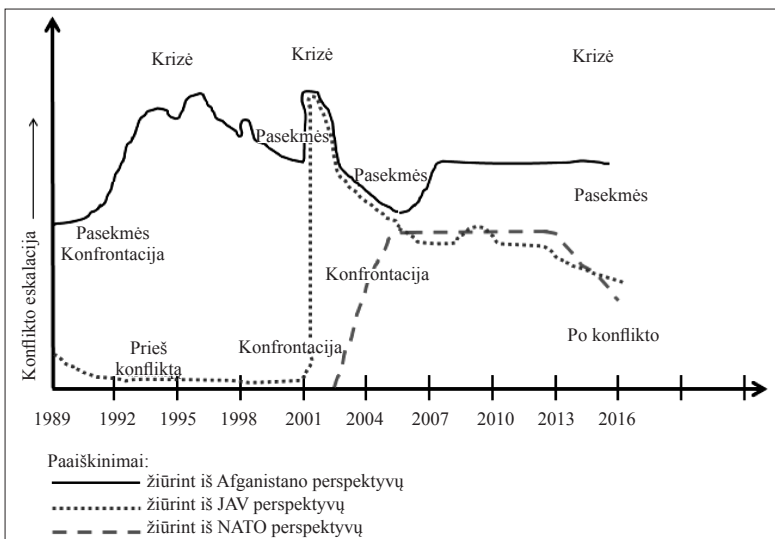
3. Konflikto sureguliuavimo teorijų praktinio pritaikymo galimybių paieška

3.1. Konflikto sureguliuavimo teorijų realizavimo matavimo galimybės ir galimi jų parametru šaltiniai

Atliekant konflikto analizę baziniu metodu, yra naudojamas konflikto etapų skaidymo principas, siekiant identifikuoti šiuos etapus: prieškonfliktinį (angl. *pre-conflict*), konfrontacijos (angl. *confrontation*), krizės (angl. *crisis*), pasekmių (angl. *outcome*) ir pokrizinį (angl. *post-conflict*)⁵⁴. Šių etapų nustatymas ir grafinis vizualizavimas leidžia pažūrėti į konfliktą visų konfliktuojančių šalių akimis ir

---

⁵⁴ Fisher, p. 19.

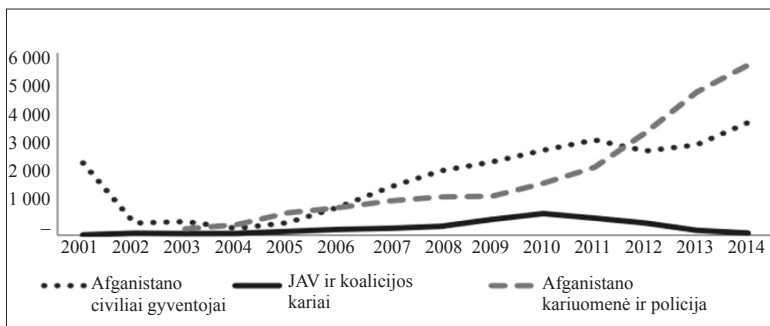
2 pav. *Dabartinio konflikto Afganistane etapai*⁵⁵

įvertinti jų įsitraukimo į konfliktą pobūdį bei dinamiką. Iš dabartinį konfliktą iliustruojančio bazinės analizės grafiko (2 pav.) matyti, kad, Kabulą užėmus sukilėlių pajėgoms (1992 m. gegužę), konflikto lygį galima priskirti pasekmių fazei, nes, užimant šį miestą, daug aukų nebuvo, be to, jį užėmus, prasidėjo derybos, kuriose buvo paskirstyti valdžios postai. Kilus nesutarimų dėl premjero posto, prasidėjo permainingos kovos, kurios truko iki 1994 m., kai Ahmedui Šach Masoudui pavyko paimti Kabulo kontrolę į savo rankas. Šių permainingų kovų etapą jau būtų galima vertinti kaip krizę, tačiau mažo intensyvumo. Nuo 1994 m. Talibano judėjimas stiprėjo ir plėtė įtaką pietiniuose Afganistano rajonuose, o 1996 m. rugsėjo 27 d. užėmė Kabulą. Tai ir buvo krizės tarp buvusių modžahedų ir Talibano sekėjų aukščiausias taškas. Tuometinis vadovas Berhanudinas Rabani ir Masoudas paliko Kabulą, atsitraukė į Pandžiro slėnį ir pradėjo for-

⁵⁵ Sudaryta autoriaus.

muoti Šiaurės Aljansą, kuris tęsė neintensyvias kovas su Talibanu. Šias kovas galima priskirti prie pasekmių. Po 2001 m. Rugsėjo 11-osios išpuolių JAV ir artimiausi sąjungininkai pradėjo operaciją „Enduring Freedom“. Jos intensyvaus vykdymo metu iki 2001 m. pabaigos konfliktas Afganistane vėl pasiekė krizės piką. Sunaikinus Talibanu judėjimą krizė jau buvo pasekmių būsenos. 2003 m. prisidėjus NATO misijai, krizė lėtai ir užtikrintai judėjo iš pasekmių link pokonfliktinės fazės iki tada, kai ISAF plėtra sukėlė Talibanu pasipriešinimą, taigi iki šiol konfliktas yra tarp pasekmių ir krizės fazių. NATO ir JAV, be abejo, yra tvirtai įsitikinusios, kad jau yra pasiekta pasekmių ar net pokonfliktinė fazė, tačiau akivaizdūs faktai rodo ką kita (3 pav.).

Žvelgiant į Afganistano konflikto bazinės analizės grafiką matyti, kad NATO, JAV ir Afganistano valdžios atstovai skirtingai vertina konflikto intensyvumą, skirtingai suvokia jo etapus ir dėl to šie veikėjai imasi skirtingų veiksmų, siekdami nutraukti konfliktą. Pavyzdžiui, matyti, kad 2016 m. NATO ir JAV beveik identiškai vertina krizės intensyvumą (pokonfliktinis etapas) ir skiria mažesnius pajėgumus, nei skyrė konfliktui esant pasėkmių etape, o Afganistano valdžia, reaguodama į konfliktą, turi skirti didesnius pajėgumus, nes, jos vertinimu, pasekmių etapas darosi intensyvesnis.

3 pav. Bendra vietinių saugumo pajėgų, civilių ir sąjungininkų nuostolių Afganistane 2001–2014 m. statistika⁵⁶

⁵⁶ Crawford.

3 lentelė. *Sugrupuotų informacijos poreikių suvestinė*⁵⁷

Teorija	Situliomi pagrindiniai metodai, priemonės konflikto rezoliucijai	Klausimai, duomenų poreikis	Sritis
Taikos institucionalizavimo teorija	<ul style="list-style-type: none"> Sąveikos elementų nustatymas. Demokratinėms institucijoms vadovavusių asmenų dalyvavimas kuriant susitarimus. Trečiojo asmens dalyvavimas konflikto rezoliucijoje 	<ul style="list-style-type: none"> Sąveikos tarp Talibano ir dabartinės Afganistano (NATO, JAV) valdžios elementų skaičius. Derybų (JAV ir Afganistano, JAV ir Talibano, Afganistano ir Talibano) skaičius. Pasirašytų prekybos ir kultūros sričių sutarčių skaičius. Talibano lyderių, Afganistano, JAV prezidentų, NATO generalinio sekretoriaus oficialių kalbų analizė. 	<ul style="list-style-type: none"> Susitikimai, derybos, kalbos, pasirašyti susitarimai
Bendruomenės ryšių teorija	<ul style="list-style-type: none"> Tarpusavio komunikacijos, supratimo tarp nesutariančių šalių gerinimas. Didesnės tolerancijos skleidimas visuomenėje 	<ul style="list-style-type: none"> Dalyvujančių trečiųjų asmenų skaičius reguliuojant konfliktą. Demokratinėms institucijoms vadovavusių asmenų, dalyvujančių kuriant susitarimus tarp konfliktuojančių šalių, skaičius 	
Principinių derybų teorija	<ul style="list-style-type: none"> Trečiojos šalies veikimas. Abiem nesutariančioms šalims naudingų pasiūlymų pateikimas 		
Žmogiskųjų išteklių teorija	<ul style="list-style-type: none"> Nepatenkintų pirminių poreikių išsiaiškinimas. Pirminių poreikių apibrėžimas. Bazinį poreikių pasiekimas 	<ul style="list-style-type: none"> Ivykdytų konstitucinių reformų skaičius. Jėgos pasidalijimo reformos vykdymas. Ar vykdoma saugumo sektoriaus (kariuomenė, policija, teismai) reforma? 	Reformos
Identiteto teorija	<ul style="list-style-type: none"> Dialogo ar darbinės grupės sukūrimas slepiant įvardytį grėsmės ir baimes. Susitarimų aktyvinimas 	<ul style="list-style-type: none"> Parengtų ir vykdomų sferų ekonominių vystymų. 	
JAV naudojama konflikto prevencijos teorija	<ul style="list-style-type: none"> Diplomatinių / politinių elementų panaudojimas. Teisinių / konstitucinių elementų pasitelkimas. Ekonominių / socialinių elementų panaudojimas. Karinių / saugumo elementų aktyvinimas. Pasvertas įvairialypis elementų panaudojimas 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonominių sankcijų skaičius. Nurašyta skolų, pinigine išraiška. Paramos verslui mastas. Investicijų kretelis Valstybės, valdžios pripažintimų skaičius. Rezoliucijų skaičius 	<ul style="list-style-type: none"> Ekonomika Politiniai faktai

⁵⁷ Sudaryta autoriaus.

Iš grafiko (3 pav.) matyti, kad nuo 2006 m. nukentėjusių sąjungininkų skaičius smarkiai didėjo ir piko metu 2010 m. siekė daugiau kaip 700 nukautųjų per metus, o NATO pajėgoms mažinant savo įtaką regione, karių sužeidimų skaičius sumažėjo ir pasiekė 2006 m. lygį. Labai padidėjo nacionalinių saugumo pajėgų nuostoliai, kurie tendencingai didėjo nuo 2006 m. 2015 m. civilių aukų, palyginti su 2014 m., taip pat buvo daugiau⁵⁸.

Šiame straipsnyje vartojama tvarios taikos sąvoka apibrėžiama vietinių saugumo pajėgų, civilių ir sąjungininkų nuostolių skaičiumi, ne didesniu nei 2004 m., kuris išliktų ne trumpiau kaip dvejus metus.

Siekiant tiksliau išmatuoti teorinių konflikto sureguliuavimo teorijų nuostatų relevantiškumą, buvo įvardyti analizei atrinktų konflikto reguliavimo teorijų individualūs parametrai, kurie leidžia nustatyti, ar tam tikros teorijos dalis yra sėkmingai vykdoma. 3 lentelėje pateikti sugrupuoti teorijoms būdingi teiginiai, kuriuos reikia pagrįsti faktais, siekiant nustatyti tų teorijų veikimą. Klausimai su teiginiais yra sugrupuoti siekiant palengvinti tolesnių faktų rinkimą ir apibendrinimą.

Siekiant nustatyti atrinktų konflikto sureguliuavimo teorijų (2 lentelė) veikimą ir efektyvumą realiai vykdomų NATO, JAV, Afganistano valdžios veiksmų kontekste, buvo identifikuoti kiekvienos teorijos informacijos poreikiai. Šie informacijos poreikiai buvo sugrupuoti, siekiant palengvinti informacijos rinkimą. Iš pateiktos suvestinės (3 lentelė) matyti, kad visos konflikto sureguliuavimo teorijos reikalauja konfliktuojančių šalių nepertraukiamo bendradarbiavimo, kuris realizuojamas derybomis, susitikimais ir turimų ryšio kanalų išlaidų, o konflikto prevencijos ir taikos institucionalizavimo teorijos numato ir daugiau metodų bei būdų konfliktui suvaldyti.

⁵⁸ UNAMA, „Afghanistan Annual Report 2015, Protection of Civilians in Armed Conflict“, 2016 02 01, p. 1.

3.2. *Parametrų vertės, leidžiančios nustatyti konflikto sureguliuavimo teorijų įgyvendinimo tendencijas*

Detaliau išnagrinėjus skirtingų konflikto sureguliuavimo teorijų teiginius ir siekiant išmatuoti jų įgyvendinimo galimybes, buvo surinkti ir susisteminti duomenys. Jie nurodyti 3 lentelės dešinėje pusėje (t. y. informacijos poreikiai, leidžiantys išmatuoti konflikto sureguliuavimo teorijų eigą). Duomenys buvo renkami analizuojant 2004–2006 m. ir 2015–2016 m. laikotarpius. Skirtingi laikotarpiai buvo pasirinkti dėl to, kad reikėjo nustatyti bendras kiekvieno parametro, būdingo vienai ar kitai teorijai, vertes, taip pat bendras konflikto prevencijos teorijų tendencijas bėgant laikui. Abu pasirinkti etapai, taikant bazinį konflikto analizės metodą, yra prilyginami pasekmių ir konfrontacijos etapams (žr. 2 pav.), tad konflikto intensyvumas lieka tas pats, bet skiriasi NATO, JAV ir Afganistano valdžios veiksmai šiais atvejais. Toliau pateikiami bendri kiekvieno informacinio poreikio duomenys siekiant suvokti bendrą situacijos kontekstą (detalesnė informacija, būdinga kiekvienam etapui, pateikiama 3 dalies 3 skyriuje).

Analizuojant pirmą informacijos poreikį *Sąveikos elementų skaičius tarp Talibano ir dabartinės Afganistano (NATO, JAV) valdžios*, buvo identifikuotas minimalus sąveikos elementų skaičius, leidžiantis ribotai bendrauti Talibano, Afganistano, JAV, Pakistano, Kinijos atstovams, ir nustatyta, kad šių kanalų atvirumas pirmiausia priklauso nuo Talibano noro bendradarbiauti⁵⁹.

Detaliau nagrinėjant Afganistano ir Talibano, JAV ir Talibano *derybų skaičių*, buvo nustatyta, kad tiek JAV, tiek oficialiosios Afganistano valdžios derybos su Talibano atstovais vyko labai vangiai, tik vienas ar du susitikimai per metus⁶⁰, ir tai jei tik deryboms buvo pagrindas. Šiuo metu derybas bandoma suintensyvinti –

⁵⁹ Palavenis D., *Konflikto sureguliuavimo realijos Afganistane. Ar teorijos veikia praktikoje?* Magistro baigiamasis darbas, Vilnius: LKA, 2016, p. 56–59.

⁶⁰ Ten pat, p. 58.

Talibanui teikiama tam tikrų pasiūlymų dėl jo galimo inkorporavimo į valdžios institucijas ir gerinamos kitos sąlygos⁶¹.

Apibendrinant *pasirašytų sutarčių* pobūdį ir sklaidą šiame regione, būtina išskirti Afganistano formaliosios valdžios kryptingą bendradarbiavimą su gretimomis valstybėmis ekonomikos, transporto, energetikos ir kultūros srityse, o kalbant apie dabartines Talibano sudarytas formalias sutartis, galima tik referuoti į tuos laikus, kai Talibanas turėjo formalią valdžią Afganistane.

Nagrinėjamos Talibano lyderio, Afganistano, JAV prezidentų, NATO generalinio sekretorių oficialios kalbos (4 lentelė) siekiant nustatyti šių asmenų pozicijas dėl tolerancijos, kooperacijos bei nesmurtinio konflikto sprendimo būdo propagavimo. Analizuojant skirtingus laikotarpius, akivaizdžiai matyti oficialių asmenų retorikos pokyčiai. Pirmasis laikotarpis buvo skirtas propaguoti kovos su Talibanu laimėjimus ir pasireiškė šio judėjimo naikinimu, o antrasis laikotarpis siejasi su situacijos, kad Talibanas nesunaikintas ir yra būtina taikiai spręsti konfliktą, suvokimu.

Analizuojant *dalyvaujančių trečiųjų asmenų skaičių reguliuojant konfliktą*, reikėtų pasakyti, kad nuo 2001 m. iki 2010 m. (kai buvo įsteigta taikos konsulo institucija) vienintelis trečiasis asmuo buvo JT, kurios stengėsi rasti tinkamą konflikto suregulavimo receptą.

Kalbant apie *demokratinėms institucijoms vadovavusių asmenų, dalyvaujančių kuriant susitarimus tarp konfliktuojančių šalių, skaičius*, reikia pabrėžti, kad Keturių koordinacinės grupės nariai, kurie yra atsakingi už susitarimų kūrimą, savo tarnybos metu buvo susipažinę su demokratinėmis nuostatomis ar buvo tarnavę šalyse, kuriose yra įtvirtinta demokratija.

---

⁶¹ Sheikh M. K., Greenwood M. T. J., „Taliban Talks Past, Present and Prospects for the US, Afghanistan and Pakistan“, 2013 06, *Danish Institute for International Studies*, <http://subweb.diis.dk/graphics/Publications/Reports2013/RP2013-06-Taliban-Talks_web.jpg.pdf>, 2016 03 26.

4 lentelė. *Talibano, JAV, Afganistano ir jo gretimų valstybių vadovu, NATO generalinio sekretoriaus oficialių pranešimų, kalbų retorikos pa-lyginimas*⁶²

Veikėjai	2004–2006 m.	2015–2016 m.
Talibano lyderiai	<ul style="list-style-type: none"> • Statytinių vyriausybė nepadarė nieko gero. • Naikinamos islamiškos tradicijos. • Talibano judėjimas triumfuo prieš okupantus. • Artėjame prie pergalės prieš JAV. • Kovos prieš okupantus intensyvės⁶³ 	<ul style="list-style-type: none"> • Mes turime siekti išlaikyti sau paramą. • Užsieniečiai ir Kabulo administracija nenori taikos. • Afganistano Islamo Emyratai pasiruošę užtikrinti žodžio ir moterų teises. • Mes norime gerų santykių su pasauliu. • Islamas nedraudžia derybų su priešu⁶⁴
Formali Afganistano valdžia	<ul style="list-style-type: none"> • Talibanas gauna paramą už šalies ribų (Pakistanas). • Terorizmo galios centru tapo ne „Al Qaeda“, bet Talibanas. • Saugumo situacija Afganistane blogėja. • Vietinės policijos pajėgos silpnos ir neaprupintos⁶⁵ 	<ul style="list-style-type: none"> • Talibanui buvo pasiūlyti valdžios postai. • Labai svarbus užsienio valstybių palaikymas siekiant taikos. • Talibanas yra viduje susiskaldęs. • Mūsų noras – taikios derybos. • Reikia galvoti apie civilių aukų sumažinimą⁶⁶

⁶² Sudaryta autoriaus.

⁶³ IGE, „The Taliban Issues a Statement of the Harvest of Military Operations for the Period from 2/28/2006 until 3/3/2006“, <<https://ent.siteintelgroup.com/Jihadist-News/3-8-06-the-taliban-issues-a-statement-of-the-harvest-of-military-operations-for-the-period-from-2-28-2006-until-3-3-2006.html>>, 2016 03 27.

⁶⁴ Islamic Emirate of Afghanistan, „Summary of the Statement by Representatives of the Islamic Emirate of Afghanistan given in Pagwash Conference (23–25 Jan, 2016) in Doha, the Capital City of Qatar“, <<http://shahamat-english.com/summary-of-the-statement-by-representatives-of-the-islamic-emirate-of-afghanistan-given-in-pagwash-conference-23-25-jan-2016-in-doha-the-capital-city-of-qatar/>>, 2016 03 27.

⁶⁵ Afghanistan News Center, <<http://www.afghanistannewscenter.com/news/2006/sep-tember/sep142006.html>>, 2016 03 27.

⁶⁶ Shahzad A., „Pakistan sees Progress after hosting Afghan-Taliban Talks“, AP, <<http://news.yahoo.com/afghan-presidents-office-government-delegation-pakistan-direct-talks-141453300.html>>, 2016 03 28.

4 lentelės tęsinys

JAV valdžia	<ul style="list-style-type: none"> • Mes vykdomė teroristų puolimą ir mums priimtina bus tik pergalė. • Valdant „Al Qaeda“ ir Talibanui, Afganistane buvo visiškas chaosas⁶⁷ 	<ul style="list-style-type: none"> • Mūsų užduotis jau perduota vietiniams. • Mūsų kariai nebedalyvauja kariniuose veiksmuose. • JAV remia taikos procesą, siekdamas stabilumo ir mažindamos įtampą ir aukų skaičių Afganistane⁶⁸
NATO generalinis sekretorius	<ul style="list-style-type: none"> • ISAF tęsia kovines operacijas. • NATO rengia operacijas dviem būdais: kariauja su Talibanu ir padeda vietos gyventojams – stato mokyklas, tiesia kelius⁶⁹ 	<ul style="list-style-type: none"> • NATO negrįš prie kovinių užduočių vykdymo. • NATO palaiko oficialios Afganistano valdžios ketinimą siekti taikaus susitarimo su Talibanu. • NATO valstybės patenkintos Afganistano saugumo pajėgų gebėjimu vykdyti operacijas⁷⁰

Vertinant *įvykdytų konstitucinių reformų skaičių šalyje* buvo nustatyta, kad kiekvienas valdžios pasikeitimas Afganistane buvo lydimas konstitucijos pakeitimų arba visiško jos nepaisymo.

Analizuojant dabartinį konfliktą matyti, kad *jėgos pasidalijimo* etapas per paskutinius Afganistano prezidento rinkimus įvyko, kai, siekiant šalies stabilumo, buvo atlikti tam tikri fundamentalūs pa-

⁶⁷ The Washington Post, „President Bush Delivers Remarks on the War on Terror“, <<http://www.washingtonpost.com/2016-03-28/wp-dyn/content/article/2006/09/05/AR2006090500656.html>>, 2016 03 27.

⁶⁸ The White House, *Statement by the President on Afghanistan*, <<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/10/15/statement-president-afghanistan>>, 2016 03 28.

⁶⁹ NATO, „NATO – ISAF expands to Southern Afghanistan“, <<http://www.nato.int/docu/pr/2006/p06-096e.htm>>, 2016 03 27.

⁷⁰ Vandiver J., „NATO to keep 12,000 Troops in Afghanistan through 2016“, *Stars and Stripes*, <<http://www.stripes.com/news/europe/nato-to-keep-12-000-troops-in-afghanistan-through-2016-1.381339>>, 2016 03 28.

keitimai valdžios struktūrose (vykdomojo direktoriaus posto atsiradimas).

Saugumo sektoriaus reforma yra neatsiejama pokyčių fazės dalis, kuri leidžia naujai valdžiai ne tik įtvirtinti savo jėgą, bet ir priversti valstybę efektyviai veikti. Vertinant saugumo sektoriaus sudedamųjų dalių parametrus akivaizdu, kad šiai sistemai tobulinti buvo skirti labai dideli finansiniai ir žmogiškieji ištekliai. Nustatyti dideli trūkumai kiekviename iš šių sektorių yra vienaip ar kitaip šalinami, tačiau, palyginti su situacija „ant žemės“, akivaizdu, kad dabartinis policijos ir kariuomenės parengimas ir aprūpinimas nesudaro prielaidų efektyviai vykdyti veiksmus.

Apžvelgiant *ekonominius* valstybės parametrus, buvo nustatyta, kad formali dabartinė Afganistano valdžia ir užsienio valstybių donorai vykdo įvairias ekonominio sektoriaus stiprinimo programas, siekdami Afganistaną paversti sugebančia išsilaikyti valstybe. Nuoseklus pinigų srautų mažėjimas nuo 2014 m. gali lemti konkurencingumo praradimą regione. Sankcijos Talibanui ir „Al Qaeda“ ir tam tikrų narių išbraukimas iš sankcijų sąrašo leis tikėtis sėkmingų startinių derybų pozicijų ateityje.

Analizuojant *politinius faktus* matyti, kad iš dviejų konfliktuojančių šalių šiuo metu tik viena formaliai yra įtvirtinusi savo valdžią Afganistane, o kita turi „šešėlinę valdžią“ ir įtaką, kuri dažniausiai konkuruoja su oficialiaja. JT rezoliucijų skaičius iliustruoja pasaulio bendruomenės suinteresuotumą baigti konfliktą Afganistane.

3.3. *Konflikto sureguliuojimo teorijų įgyvendinimo Afganistane vertinimas*

Tolesnei lyginamajai analizei atrinktų konflikto sureguliuojimo teorijų siūlomi veiksmai bei priemonės taikai garantuoti šioje dalyje buvo tapatinami su NATO, JAV, Afganistano realiai vykdytais veiksmais dviem skirtingais laikotarpiais siekiant nustatyti kiekvienos teorijos veikimo tendencijas. Gautas rezultatas buvo lyginamas su bendrąja

saugumo situacija. Kiekvienos teorijos veikimo tendencijos buvo nustatomos sumuojant jos atskirų teiginių vertes laiko atžvilgiu.

Pirmoji konflikto sureguliuavimo teorija, kurios pritaikomumą matavome, yra *taikos institucionalizavimo teorija*. 5 lentelėje yra nurodomos bendros tendencijos, susijusios su teoriniais teiginiais, kurios matuojamos laiko atžvilgiu pagal 3 dalies 2 skyriuje aprašytą modelį.

5 lentelė. *Taikos institucionalizavimo teoriją patvirtinančių teiginių reikšmės ir tendencijos*⁷¹

Teorijos teiginiai	Parametrų reikšmės		Tendencijos
	2004–2006 m.	2015–2016 m.	
Nustatyti kuo daugiau kariavusių, nesutariančių šalių sąveikos elementų	Talibano atstovai nebuvo įtraukti nei į kurį nors iš sąveikos elementų, nei į valstybės institucijas	<ul style="list-style-type: none"> • Talibanas turi įsteigęs oficialią savo atstovybę Katare. • Pasyvus aukščiausias taikos konsulas. • Veikianti Keturių koordinacinė grupė 	Yra nustatytas minimalus sąveikos elementų skaičius, leidžiantis ribotai bendrauti. Tendencija gerėjanti
Nesutariančios šalys įtaką valstybėje turi dalytis		<ul style="list-style-type: none"> • Talibano atstovai oficialiai nėra įtraukti į institucijų valdymą, tačiau neformaliai turi funkcionuojančią „šešėlinės valdžios“ tinklą 	Šis teiginys praktiškai nerealizuojamas. Ateityje formali valdžia turės įtraukti Talibano atstovus į valdžią, tačiau derybos dar nevyksta, todėl sunku spręsti apie pasidalijimo rezultatus. Tendencija nepakitusi

⁷¹ Sudaryta autoriaus.

5 lentelės tęsinys

<p>Kuriant susitarimus turi dalyvauti demokratinėms institucijoms vadovavę asmenys</p>	<p>Nebuvo rengiami jokie susitarimai</p>	<p>Šiuo metu susitarimai dar nėra rengiami. Pradinius susitarimus turėtų rengti Keturių koordinacinė grupė, kurios nariai yra pripažinti kaip demokratinės individualybės</p>	<p>Nuo 2015 m. Keturių koordinacinė grupė siekė rengti susitarimus, tačiau šiuo metu jokių postūmių nėra. Asmenys apibūdinami teigiamai. Tendencija nepakitusi</p>
<p>Reguliuojant konfliktą turi dalyvauti trečiasis asmuo</p>	<p>Reguliuojant konfliktą dalyvauja NATO, UNAMA bei kitos tarptautinės, vyriausybės ir nevyriausybės organizacijos</p>	<p>Mažėjant karių skaičiui regione, mažėja ir finansinis kapitalas, kuris lemia mažėjanti nevyriausybinių organizacijų skaičių. Kai kuriuose regionuose dėl saugumo atsitraukia NATO ir UNAMA pajėgos, kurios galėjo lemti tarpingtonių konfliktų pasekmes. Tendencija prastėjanti</p>	

Vertinant šias teorijos teiginių reikšmes dviem skirtingais laikotarpiais, kurių pirmasis reprezentuoja tarptautinės bendruomenės interesų piką, o antrasis – pradžią situacijos, kuri yra sukurta besitraukiančių tarptautinių pajėgų, kai atsakomybė už saugumą buvo perduota vietinėms saugumo pajėgoms, galima išvelgti, kad bendra parametru reikšmė yra nepakitusi, o reali saugumo situacija negerėja. Apibendrinant galima teigti, kad taikos institucionalizavimo teorijos praktinis pritaikymas siekiant sureguliuoti Afganistane tebevykstantį konfliktą yra dar ankstyvas, nes viena iš nesutariančių šalių šiuo metu į derybas dar neįsitraukusi.

Konfliktų prevencijos teorija yra labai lanksti, palyginti su kito-
mis. Ši teorija sako, kad yra būtina užkirsti kelią konfliktams, o ne
vėliau spręsti susidariusią situaciją. Šios teorijos veikimo spektras yra
ypač platus ir apima tokius elementus: diplomatinį, politinį, teisinį,
konstitucinį, ekonominį, socialinį, karinį ir saugumo (žr. 6 lentelę).

6 lentelė. *Konfliktų prevencijos teoriją įgyvendinančių teiginių reikšmės
ir tendencijos*⁷²

Teorijos teiginiai	Parametrų reikšmės		Tendencijos
	2004–2006 m.	2015–2016 m.	
Derybų skaičius (JAV ir Afganistanas, JAV ir Talibanas), (Afganistanas ir Talibanas)	1	3	Šiuo metu derybas bandoma suintensyvinti siekiant stabilizuoti prastėjančią situaciją regione. Tendencija gerėjanti
Valstybės, valdžios pripažinimų skaičius	Be pakeitimų		Tendencija nepakitusi
Rezoliucijų skaičius	11	3	Intensyvi ISAF ir UNAMA plėtra regione lėmė didelį skaičių rezoliucijų 2004–2006 m. Tendencija mažėjanti
Įvykdytų konstitucinių reformų skaičius	Priimta nauja konstitucija	Tikima bent viena reforma	Paskiausiai įvykusių prezidento rinkimų pasekmė reikalauja konstitucijos pataisymų, o artėjantys susitarimai su Talibanu reikalauja konstitucijos pakeitimų. Tendencija gerėjanti

⁷² Sudaryta autoriaus.

6 lentelės tęsinys

Jėgos pasidalijimo mechanizmų skaičius		Vadovaujančiojo direktoriaus posto įsteigimas	Tendencija gerėjanti
Parengtų ir vykdomų sferų ekonominis vystymas	Be pakeitimų		Finansuojamų sferų skaičius nesikeičia, tačiau itin mažėja skiriamas bendras finansavimas. Tendencija prastėjanti
Nurašyta skolų, pinigine išraiška	Be pakeitimų		Skolos buvo nurašytos 2010 m., todėl tai nepatenka į matavimo laikotarpį. Tendencija nepakitusi
Paramos verslui mastas	2 milijardai JAV dolerių	1 milijardas JAV dolerių	Tendencija prastėjanti
Investicijų kiekis			Tendencija prastėjanti
Ekonominių sankcijų skaičius		Taikoma 14 asmenų mažiau	2011 m. JT ST priėmė nutarimą, pagal kurį iš sankcijų sąrašo buvo pašalinta keletas asmenų. Tendencija gerėjanti
Ar vykdoma saugumo sektoriaus (kariuomenės, policijos, teismų) reforma?	Be pakeitimų		Saugumo sektoriaus reformos vykdomos be pakeitimų, šiuo metu koncentruojamasi į aukštesnį lygį ministerijose. Tačiau pačių patarėjų nebuvimas taktiniu lygmeniu ir paramos mažėjimas lemia prastėjančią saugumo situaciją. Tendencija prastėjanti

Lyginant parametrų reikšmes matyti, kad bendra reikšmė yra prastėjanti, ir tai atitinka realią saugumo situaciją šalyje, kai yra lyginamos 2004–2006 m. laikotarpio reikšmės su 2015–2016 m. duomenimis. Vertindami pačios konflikto prevencijos teorijos pritaikomumą galime teigti, kad jos bendrųjų reikšmių sumažėjimas visiškai atspindi prastėjančią situaciją regione, ir galime daryti išvadą, kad konflikto teorija veikia.

7 lentelė. *Bendruomenės ryšių teoriją įgyvendinančių teiginių reikšmės ir tendencijos*⁷³

Teorijos teiginiai	Parametrų reikšmės		Tendencijos
	2004–2006 m.	2015–2016 m.	
Talibano lyderių, Afganistano, JAV prezidentų, Afganistano gretimų valstybių vadovų, NATO generalinio sekretoriaus oficialių kalbų analizė siekiant nustatyti pozicijas laikui bėgant dėl tolerancijos, kooperacijos bei nesmurtinio konflikto sprendimo būdo	0	2	Akivaizdžiai yra pastebimas lyderių retorikos kitimas į teigiamą pusę, ieškant susitarimo. Tendencija gerėjanti
Derybų skaičius (JAV ir Afganistanas, JAV ir Talibanas), (Afganistanas ir Talibanas)	1	3	Šiuo metu derybas bandoma suintensyvinti siekiant stabilizuoti prastėjančią situaciją regione. Tendencija gerėjanti

⁷³ Sudaryta autoriaus.

Atsižvelgiant į 7 lentelėje pateiktas duomenų vertes ir tendencijas galima teigti, kad, kai teorijoje numatytos sąlygos patvirtinamos praktiškai, turėtų gerėti ir konfliktinė situacija, tačiau taip nėra, todėl galime teigti, kad bendruomenės ryšių teorija Afganistano atveju netinka.

Kalbant apie *principinių derybų teoriją*, reikia nagrinėti šią teoriją charakterizuojančių teiginių vertes (8 lentelė), kurios rodo galimus sprendimo variantus.

8 lentelė. *Principinių derybų teoriją įgyvendinančių teiginių reikšmės ir tendencijos*⁷⁴

Teorijos teiginiai	Parametrų reikšmės		Tendencijos
	2004–2006 m.	2015–2016 m.	
Reguliuojant konfliktą turi dalyvauti trečiasis asmuo	Reguliuojant konfliktą dalyvauja NATO, UNAMA bei kitos tarptautinės, vyriausybės ir nevyriausybės organizacijos		Mažėjant karių skaičiui regione, mažėja ir finansinis kapitalas, kuris lemia mažėjantį nevyriausybinių organizacijų skaičių. Kai kuriuose regionuose dėl saugumo atsitraukia NATO ir UNAMA pajėgos, kurios galėjo lemti tarpgentinių konfliktų pasekmes. Tendencija prastėjanti
Pasirašytų sutarčių skaičius šiose srityse: <ul style="list-style-type: none"> • prekybos, • kultūros 	6	8	Pasirašytų sutarčių skaičius didėja dėl intensyvėjančio bendradarbiavimo su gretimomis valstybėmis siekiant pakeisti tarptautinių saugumo paramos pajėgų skirtus asignavimus. Tendencija gerėjanti

⁷⁴ Sudaryta autoriaus.

Remiantis 8 lentelėje pateiktais duomenimis ir nustatytomis tendencijomis matyti, kad bendra teorijos vertė nepakito (vieno teiginio vertė prastėja, o kito gerėja). Žinodami, kad situacija Afganistane prastėja, galime reziumuoti, kad šios teorijos pagrindu formuojamas konflikto rezoliucijos būdas nebus adaptyvus.

Kitos dvi teorijos, kurios galėtų būti siejamos su realiai vykdomais Afganistano formaliosios valdžios veiksmais, yra *žmogiškųjų išteklių* ir *identiteto teorijos*. Yra nustatytas abiem šioms teorijoms būdingiausias faktorius, kuris yra realiai išmatuojamas ir pateiktas 9 lentelėje.

9 lentelė. *Žmogiškųjų išteklių ir identiteto teorijų įgyvendinančių teiginių reikšmės ir tendencijos*⁷⁵

Teorijos teiginiai	Parametrų reikšmės		Tendencijos
	2004–2006 m.	2015–2016 m.	
Derybų skaičius (JAV ir Afganistanas, JAV ir Talibanas), (Afganistanas ir Talibanas)	1	3	Šiuo metu derybas bandoma suintensyvinti siekiant stabilizuoti prastėjančią situaciją regione. Tendencija gerėjanti
Nustatyti kuo daugiau kariavusių, nesutariančių šalių sąveikos elementų	Talibano atstovai nebuvo įtraukti nei į kurį nors iš sąveikos elementų, nei į valstybės institucijas	<ul style="list-style-type: none"> • Talibanas turi įsteigęs oficialią savo atstovybę Katare. • Pasyvus aukščiausias taikos konsulas. • Veikianti Keturių koordinacinė grupė 	Yra nustatytas minimalus sąveikos elementų skaičius, leidžiantis ribotai bendrauti. Tendencija gerėjanti

⁷⁵ Sudaryta autoriaus.

Apibendrinus gautus duomenis matyti, kad žmogiškųjų išteklių ir identiteto teorijos tendencija Afganistano kontekste yra gerėjanti. Šią tendenciją lyginant su prastėjančia saugumo situacija regione galima prieiti prie išvados, kad ši teorija nėra reprezentatyvi.

Pasirinktos nagrinėti konflikto reguliavimo teorijos pirmiausia buvo detaliai išanalizuotos – aptarti jų teoriniai postulatai ir siūlomi konflikto sprendimo būdai, vėliau teorijos palygintos ir išgryninti esminiai konflikto sureguliuavimo žingsniai, kurie paskesnėse darbo stadijose buvo jungiami su NATO, JAV, Afganistano vykdomais veiksmais; visa tai buvo perkelta į anksčiau pateiktas verčių matavimo (dviejų laikotarpių) lenteles ir nustatytos galimos kiekvienos teorijos veikimo tendencijos, lyginant su saugumo situacija regione. Siekiant iš visų minėtų teorijų išskirti konflikto sureguliuavimo teoriją, kuri geriausiai atitiktų ne tik tam tikros šalies ar organizacijos vykdomus veiksmus, bet ir būtų tinkamiausia, buvo atlikta lyginamoji analizė (pateikta 10 lentelėje).

Palyginus konflikto sureguliuavimo teorijų įgyvendinimo veikslių parametrų vertes, buvo identifikuotos bendrosios jų tendencijos. Dviejų teorijų parametrų kaitos tendencija išliko nepakitusi (taikos institucionalizavimo, principinių derybų), trijų konflikto sureguliuavimo teorijų parametrų (bendruomenės ryšių, žmogiškųjų išteklių, identiteto) skirtumai didėjo ir tik vienos teorijos (konfliktų prevencijos) parametrų vertės skirtumui buvo būdinga bendra mažėjimo tendencija, o tai iš principo atitinka bendras dabartines saugumo srities aktualijas Afganistane.

Konfliktų prevencijos teorija visiškai atspindi JAV vykdomus veiksmus Afganistane, kai šiuo metu mažėjantis JAV indėlis saugumo, valdymo, investicijų ir kitose srityse lemia prastėjančią saugumo situaciją, ir leidžia daryti išvadą, jog ši konflikto sureguliuavimo teorija galėtų būti pritaikoma realiai vykdant konflikto prevencijos veiksmus, palyginti su kitomis šiame straipsnyje analizuotomis teorijomis. Talibano pradinis nusistatymas nebendradarbiauti su formalia-

10 lentelė. *Konflikto sureguliuavimo teorijų tendencijų lyginamoji suvestinė*⁷⁶

Teorija	Informaciniai poreikiai, parametrai	Parametru tendencija	Bendra teorijos parametru tendencija
Taikos institucionalizavimo teorija	Nustatyti daugiau nesutariančių šalių sąveikos elementų	Gerėja	Nesikeičia
	Nesutariančios šalys įtaką valstybėje turi dalytis	Nesikeičia	
	Kuriant susitarimus turi dalyvauti demokratinėms institucijoms vadovavę asmenys	Nesikeičia	
	Reguliuojant konfliktą turi dalyvauti trečiasis asmuo	Mažėja	
Konfliktų prevencijos teorija	Derybų skaičius (JAV ir Afganistanas, JAV ir Talibanas), (Afganistanas ir Talibanas)	Gerėja	Mažėja
	Valstybės, valdžios pripažinimų skaičius	Nesikeičia	
	Rezoliucijų skaičius	Mažėja	
	Įvykdytų konstitucinių reformų skaičius	Gerėja	
	Jėgos pasidalijimo mechanizmų skaičius	Gerėja	
	Parengtų ir vykdomų sferų ekonominis vystymas	Mažėja	
	Nurašyta skolų, pinigine išraiška	Nesikeičia	
	Paramos verslui mastas	Mažėja	
	Investicijų kiekis	Mažėja	
	Ekonominių sankcijų skaičius	Nesikeičia	
	Ar vykdoma saugumo sektoriaus (kariuomenės, policijos, teismų) reforma?	Mažėja	

⁷⁶ Sudaryta autoriaus.

6 lentelės tęsinys

Bendruomenės ryšių teorija	Talibano lyderių, Afganistano, JAV prezidentų, NATO generalinio sekretoriaus oficialių kalbų analizė	Gerėja	Gerėja
	Derybų skaičius (JAV ir Afganistanas, JAV ir Talibanas), (Afganistanas ir Talibanas)	Gerėja	
Principinių derybų teorija	Reguliuojant konfliktą turi dalyvauti trečiasis asmuo	Mažėja	Nesikeičia
	Pasirašytų sutarčių skaičius prekybos ir kultūros srityse	Gerėja	
Žmogiškųjų išteklių teorija	Derybų skaičius (JAV ir Afganistanas, JAV ir Talibanas), (Afganistanas ir Talibanas)	Gerėja	Gerėja
	Nustatyti kuo daugiau kariavusių, nesutariančių šalių sąveikos elementų	Gerėja	
Identiteto teorija	Nustatyti kuo daugiau kariavusių, nesutariančių šalių sąveikos elementų	Gerėja	Gerėja
	Derybų skaičius (JAV ir Afganistanas, JAV ir Talibanas), (Afganistanas ir Talibanas)	Gerėja	

ja Afganistano valdžia ir kitais tarpininkais ne tik stabdo patį procesą, bet ir sumenkina taikaus susitaikymo galimybę, o tai neleidžia šaliai grįžti į taikos kelią. Šiuo metu besitęsiantys bandymai atnaujinti derybas su Talibanu, papildomai įtraukiant JAV, Kinijos, Pakistano atstovus, gali turėti teigiamą įtaką tolesniam situacijos vystymuisi Afganistane. Sumažėjęs NATO ir JAV karinių pajėgų vaidmuo regione ir toliau skatins nacionalines saugumo pajėgas drąsiau veikti, ieškoti efektyvių kovos su Talibano kovotojais priemonių tam, kad gintų savo valstybės piliečius tol, kol bus rastas būdas taikiai susitaikyti ar kitos alternatyvos, leidžiančios įvairialypei valstybei gyventi taikiai.

Išvados

Šiuo metu besitęsiantis konfliktas Afganistane, kuriame, pradedant 2014 m., itin padidėjo vietinių saugumo pajėgų nuostolių ir civilių gyventojų aukų skaičius, rodo, kad iki šiol nebuvo rastas tinkamas būdas sureguliuoti konfliktą. Mažėjantis JAV ir NATO indėlis vykdamas saugumo, ekonomikos, vystymo, saugumo sektoriaus reformas rodo tarptautinės bendruomenės, JAV išsekimą ir nenorą skirti daug išteklių, taip pat simbolizuoja norą derybomis siekti taikaus sambūvio su Talibano atstovais, kurių nepavyko užgniaužti per daugiau nei dešimt metų vykusias kovas. Siekiant taikaus susitarimo su Talibanu, yra sudaryta didelė derybų grupė ne tik iš JAV ir Afganistano, bet ir iš artimiausių kaimynų – Pakistano ir Kinijos, – kurie yra suinteresuoti, kad situacija Afganistane būtų stabili, atstovų. Šios grupės ateities derybos leidžia tikėtis stabilios taikos regione net ir sumažėjus JAV, NATO saugumo pajėgoms bei finansinėms dotacijoms Afganistanui.

Nuodugni net šešių konflikto sureguliuavimo teorijų pritaikomumo analizė ir tirtas NATO, JAV, Afganistano formaliosios valdžios pasirinktas būdas sureguliuoti konfliktą parodė, kad praktiniai veiksmai, prastėjanti saugumo situacija ir kiti objektyvūs reiškiniai šiuo metu neveda šalies prie taikos.

Apibendrinus išvalgas, susijusias su situacija regione, išanalizuotus teorinius ir praktinius duomenis ir nustačius Afganistanui geriausiai pritaikomą konflikto sureguliuavimo teoriją, galima daryti tokias išvadas:

1. Visose analizuotose teorijose būtina susitarimo ar tam tikrų susitaikymo veiksmų sąlyga yra abiejų (visų) nesutariančių šalių dalyvavimas procese, o šiuo metu tai Afganistane nevyksta arba vyksta nepakankamai.
2. Keleto konflikto sureguliuavimo teorijų siūlomi konflikto sprendimo metodai yra taikomi NATO, JAV, Afganistano formaliosios valdžios vykdomuose veiksmuose regione.

3. Viena iš konflikto sureguliuavimo teorijų gali būti realiausiai pritaikoma siekiant suvaldyti konfliktą Afganistane. Konflikto prevencijos teorija yra ne tik lanksčiausia, bet ir turi didžiausias veiksmų realizavimo apimtis; kitos analizuotos konflikto sureguliuavimo teorijos yra per ankstyvos realizuoti regione, tvariai negali prisidėti prie tolesnio taikaus susitaikymo.

Konfliktų prevencijos teorija visiškai atspindi JAV veiksmus Afganistane, kai šiuo metu mažėjantis JAV indėlis į saugumo, valdymo, investicijų ir kitas sritis tiesiogiai lemia prastėjančią saugumo situaciją. Teorijos veikimo efektyvumas yra mažas, palyginti su prognozuojamu, nes Talibanas jokiuose derybiniuose veiksmuose nedalyvauja, tačiau ir nesant šio faktoriaus visiškai pakanka duomenų pagrįsti šios teorijos tinkamumą dabartinei situacijai pagerinti.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

Afghanistan News Center, <<http://www.afghanistannewscenter.com/news/2006/september/sep142006.html>>, 2016 03 27.

Ayman G., „Reconciliation with the Taliban: Challenges and Prospects“, *Security Strategies*, No. 17, 2013.

Bojor L., Cosma M., „Afghanistan after NATO Withdrawal“, *Bulletin Scientific*, 2015.

CNN, „Transcript of President Bush’s address to a Joint Session of Congress on Thursday Night“, September 20, 2001, <<http://edition.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>>, 2015 12 27.

Crawford N. C., „War-related Death, Injury, and Displacement in Afghanistan and Pakistan 2001–2014“, Boston University, <<http://watson.brown.edu/costsofwar/files/cow/imce/papers/2015/War%20Related%20Casualties%20Afghanistan%20and%20Pakistan%202001-2014%20FIN.pdf>>, 2016 03 26.

Fisher S., ed., *Working With Conflict: Skills and Strategies for Action*, London: Zed Books, 2000.

Hartzell C., Hoddie M., „Institutionalizing Peace: Power Sharing and Post-Civil War Conflict Management“, *American Journal of Political Science*, 2003, No. 2.

IGE, „The Taliban Issues a Statement of the Harvest of Military Operations for the Period from 2/28/2006 until 3/3/2006“, <<https://ent.siteintelgroup.com/Jihadist-News/3-8-06-the-taliban-issues-a-statement-of-the-harvest-of-military-operations-for-the-period-from-2-28-2006-until-3-3-2006.html>>, 2016 03 27.

Islamic Emirate of Afghanistan, „Summary of the Statement by Representatives of the Islamic Emirate of Afghanistan given in Pagwash Conference (23–25 Jan, 2016) in Doha, the Capital City of Qatar“, <<http://shahamat-english.com/summary-of-the-statement-by-representatives-of-the-islamic-emirate-of-afghanistan-given-in-pagwash-conference-23-25-jan-2016-in-doha-the-capital-city-of-qatar/>>, 2016 03 27.

Johnson D. E., „What are you prepared to do? NATO and the strategic mismatch between ends, ways and means in Afghanistan – and the future“, RAND, *Studies in Conflict & Terrorism*, 2011.

Jones G. S., *In The Graveyard of Empires: America's War in Afghanistan*, New York: W. W. Norton and Company, 2009.

JT ST 2001 m. gruodžio 20 d. rezoliucija Nr. 1383, <<http://daccess-dds-y.un.org/doc/UNDOC/GEN/N01/708/55/PDF/N0170855.pdf?OpenElement>>, 2016 03 17.

JT ST 2003 m. spalio 13 d. rezoliucija Nr. 1510, <http://www.nato.int/isaf/topics/mandate/unsqr/resolution_1510.pdf>, 2016 03 17.

Katzman K., „Afghanistan: Post-Taliban Governance, Security, and U.S. Policy“, Congressional Research Service, 2015.

Katzman K., „Afghanistan: Politics, Elections and Government Performance“, Congressional Research Service, 2015.

Kinderys A., *Tarptautinių žodžių žodynas*, Vilnius: Alma litera, 2008.

Mattelaer A., „How Afghanistan has Strengthened NATO“, *Survival Global Politics and Strategy*, 2011, <<http://dx.doi.org/10.1080/00396338.2011.636517>>, 2016 03 17.

NATO, „NATO – ISAF expands to Southern Afghanistan“, <<http://www.nato.int/docu/pr/2006/p06-096e.htm>>, 2016 03 27.

NATO, „Geographic Depiction of the Four ISAF Stages“, 2008, <<http://www.nato.int/isaf/docu/epub/pdf/placemat.html>>, 2016 03 17.

NATO, „ISAF's Mission in Afghanistan“, 2015-09-01, <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69366.htm>, 2016 03 17.

Palavenis D., „Konflikto suregulavimo realijos Afganistane. Ar teorijos veikia praktikoje?“, Magistro baigiamasis darbas, Vilnius: LKA, 2016.

Robertson L., „Statement by NATO Secretary General“, October 2, 2001, <<http://www.state.gov/documents/organization/10313.pdf>>, 2015 12 27.

Roi M., Smolynee G., „End States, Resource Allocation and NATO Strategy in Afghanistan“, *Diplomacy & Statecraft*, <<http://dx.doi.org/10.1080/09592290802096364>>, 2016 03 18.

Shahzad A., „Pakistan sees Progress after hosting Afghan-Taliban Talks“, AP, <<http://news.yahoo.com/afghan-presidents-office-government-delegation-pakistan-direct-talks-141453300.html>>, 2016 03 28.

Sheikh M. K., Greenwood M. T. J., „Taliban Talks Past, Present and Prospects for the US, Afghanistan and Pakistan“, 2013-06, *Danish Institute for International Studies*,

<http://subweb.diis.dk/graphics/Publications/Reports2013/RP2013-06-Taliban-Talks_web.jpg.pdf>, 2016-03-26.

Special Inspector General for Afghanistan Reconstruction, *Quarterly Report to the United States Congress*, 2016 01 30.

Tariq M., Marwat Z., „Dynamics of NATO Drawdown from Afghanistan and Future Implications“, *FWU Journal of Social Sciences*, 2015.

UNAMA, „Afghanistan Annual Report 2015, Protection of Civilians in Armed Conflict“, 2016 02 01.

United States Government Accountability Office, „Afghanistan: Key Oversight Issues“, February 2013, <<http://www.gao.gov/products/GAO-13-218SP>>, 2015 12 15.

Vallacher R. R. et al., *Attracted to Conflict: Dynamic Foundations of Destructive Social Relations*, London: Springer Science & Business Media, 2013.

Vandiver J., „NATO to keep 12,000 Troops in Afghanistan through 2016“, *Stars and Stripes*, <<http://www.stripes.com/news/europe/nato-to-keep-12-000-troops-in-afghanistan-through-2016-1.381339>>, 2016 03.

Waldmann M., Wright M., „Who Wants What. Mapping the Parties' Interests in the Afghanistan Conflict“, Chatham House, 2014.

Washington Post, „President Bush Delivers Remarks on the War on Terror“, <[http://www.washingtonpost.com/2016-03-28.wp-dyn/content/article /2006/09/05/AR200609050 0656 .html](http://www.washingtonpost.com/2016-03-28/wp-dyn/content/article /2006/09/05/AR200609050 0656 .html)>, 2016 03 27.

Webel C., Galtung J., ed., *Handbook of Peace and Conflict Studies*, New York: Routledge, 2007.

White House, „Statement by the President on Afghanistan“, <<https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2015/10/15/statement-president-afghanistan>>, 2016 03 28.

White House, „Presidential Address to the Nation“, October 7, 2001, <<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/10/20011007-8.html>>, 2015 12 27.

Woocher L., „Preventing Violent Conflict, Assessing Progress, Meeting Challenges“, United States Institute of Peace, September 2009.

SUMMARY

CONFLICT RESOLUTION IN AFGHANISTAN. DO THEORIES WORK IN PRACTICE?

The ongoing conflict in Afghanistan poses a great danger to the Afghanistan state itself as well as for the neighboring countries. A decreasing interest from the United States of America, NATO and other key players due to a long war and other geopolitical challenges will leave Afghanistan with the minimum outer support for the future. The science of conflict resolution is offering a variety of theories that could

lead endless wars and conflicts to an end. The ongoing conflict in Afghanistan is challenging those theories, while the resolution is crucial for the Afghanistan people right now. But are those theories reflected in the current actions of the US, NATO and Afghanistan governments? And do those theoretical actions lead to a better future regarding conflict resolution?

The purpose of this article was to analyze the current policies of third parties influencing the current conflict in Afghanistan to determine the most relevant conflict prevention theory that could support conflict resolution most effectively in the future.

To achieve the mentioned purpose, the following tasks were designed. First, the most relevant conflict prevention theories, applicable to the Afghanistan case, were analyzed and the main characteristics were identified. Secondly, the actions of NATO, US and Afghanistan, connected to the conflict resolution efforts, were identified and analyzed. After that, actions mentioned above were compared with theoretical approaches from different theories and certain trends were detected. Later on, research was focused to detect particular elements that were relevant to each theory and further actions concentrated on identifying the trend of these elements for each theory, while doing a comparative comparison-analysis, which was based on selected timeframes. Afterward, the trends for each theory were compared and – by doing this – the most applicable theory was identified that could be later used in practice to resolve the current conflict.

Research showed that:

1. All conflict prevention theories showed that resolution is possible only if all parties are involved in the processes and practically commit to actions. Currently this is not the case in Afghanistan.
2. Some conflict resolution theories consider similar actions that currently the NATO, US and Afghanistan governments are using in the region.
3. One of the analyzed conflict resolution theories could be applied practically in the Afghanistan case. The conflict prevention theory is the most flexible and has the widest action set in comparison with other theories.
4. The conflict prevention theory reflects the current US actions in Afghanistan, when the decreasing US support for the Afghanistan government in security, governance and in other sectors influences the weakening security situation. The effectiveness of conflict prevention theory is low due to the Taliban's absence in the negotiations, and this fact does not influence any recognition that the most relevant theory that could support current conflict resolution in the most effective way in Afghanistan is the conflict prevention theory.